

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 665/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Rímskokatolíckej cirkvi Biskupstva Nitra**, Námestie Jána Pavla II 7, Nitra, právne zastúpenej Petruška & partners s.r.o., Kupecká 18, Nitra, proti uzneseniu Okresného súdu Nové Zámky č. k. 6C/15/2007-1249 zo 4. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v záhlaví uvedeným uznesením okresného súdu. Navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.
2. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 665/2023-16 z 21. decembra 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením okresného súdu č. k. 6C/15/2007-1209 z 11. júla 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom bola priznaná sťažovateľke náhrada trov konania 1 508,62 eur. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľka podala sťažnosť, ktorú sudca zamietol napadnutým uznesením.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka tvrdí, že Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) už neobsahuje ustanovenie o povinnosti vyčísliť trovy konania, ako ani právne následky spojené s ich nevyčíslením. Z tohto možno usudzovať zámer, že nová zákonná úprava upustila od tejto povinnosti a určovanie výšky náhrady trov konania ponechala vo výsostnej ingerencii súdu. Rovnako tento záver vyplýva aj z § 262 ods. 2 CSP, ktorý ustanovuje, že o výške náhrady trov konania rozhoduje súdny úradník, pričom pod rozhodovaním o výške náhrady trov konania je totiž potrebné rozumieť postup zahŕňajúci aj proces vyčísl'ovania trov konania.

5. Z čl. 2 ods. 3 ústavy podľa sťažovateľky vyplýva, že strane sporu nemožno ukladať mimo rámec zákona povinnosť vyčísl'ovať trovy konania a ešte sankcionovať nevyčíslenie trov konania ich nepriznaním. Keďže CSP neupravuje možnosť súdu vyzývať strany sporu, resp. im ukladať povinnosť vyčíslenia trov konania pod následkom ich nepriznania, podľa názoru sťažovateľky je súd povinný rozhodnúť o výške náhrady trov konania aj bez povinnej ingerencie strany sporu. Táto skutočnosť zodpovedá aj ústavnej norme, podľa ktorej povinnosti možno ukladať iba zákonom alebo na základe zákona [čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy].

6. Okresný súd nepriznal sťažovateľke ako úspešnej strane sporu trovy právneho zastúpenia za 7 úkonov právnej služby (spresnenie žalobného návrhu z 13. marca 2008, 13. marca 2018 a 9. apríla 2019, odvolanie z 9. júna 2008 a 9. mája 2016, vyjadrenie z 5. apríla 2018 a 28. marca 2019), k nim prislúchajúci režijný paušál a náhradu za stratu času (právny zástupca sťažovateľky sa zúčastnil 10 pojednávaní vykonaných mimo jeho sídla), ktoré vyplývali zo súdneho spisu. Podľa názoru sťažovateľky pri rozhodovaní o konkrétnej výške trov konania preto došlo k takej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení právnych noriem, ktorá bezpochyby zahŕňa črty svojvôle a extrémneho rozporu s princípmi spravodlivého súdneho konania.

III.

Vyjadrenia účastníkov konania

7. Predsedníčka okresného súdu sa stotožnila so stanoviskom sudcu, ktorý v plnom rozsahu zotrval na záveroch a obsahu napadnutého rozhodnutia. Z jeho odôvodnenia je zrejmé, z akých dôvodov sťažovateľke neboli priznané niektoré z trov konania. Podľa názoru predsedníčky okresného súdu napadnuté uznesenie je v súlade so zákonom. Okresný súd sa nedopustil žiadneho pochybenia, žiadnym spôsobom nevybočil z pravidiel upravujúcich súdne konanie a už vôbec nie extrémnym spôsobom, a preto neporušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy.

8. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení uviedla, že v napadnutom uznesení sudca dostatočne určito odôvodnil, prečo nepriznal sťažovateľke odmenu za 7 úkonov právnej služby. Toto odôvodnenie je logické a právne udržateľné. Zúčastnená osoba legitímne očakáva, že v prípade neúspechu v spore bude povinná hradiť len účelne vynaložené výdavky.

9. Sťažovateľke bolo ústavným súdom výzvou z 5. februára 2024 umožnené vyjadriť sa k vyjadreniu okresného súdu k prijatej ústavnej sťažnosti v lehote 15 dní, pričom toto svoje procesné oprávnenie sťažovateľka nevyužila.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K nepriznaným úkonom právnej služby:

10. V súlade so svojou stabilnou judikatúrou ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. II. ÚS 56/05, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997, Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska). Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je však zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (m. m. IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016).

11. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, a preto ústavný súd v prípade rozhodnutí o trovách konania, ktoré majú len akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne. Konkrétne v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

12. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, patrí aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

13. Sťažovateľka namietala vecnú nesprávnosť napadnutého uznesenia, pretože sudca nepriznal jej odmenu a režijný paušál za 7 úkonov právnej služby, ktoré podľa sťažovateľky vyplývajú zo súdneho spisu.

14. Ústavný súd zastáva názor, že sudca v napadnutom uznesení jednoznačne vyslovil, že nepovažuje dané úkony právnej služby za odôvodnené a účelné, čím posúdil účelnosť týchto trov konania v zmysle § 251 CSP, podľa ktorého trovami konania sú všetky preukázané, odôvodnené, účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

15. V relevantnej časti napadnutého uznesenia sudca uviedol, že „*pokiaľ ide o:*

- *spresnenia žalobného návrhu zo dňa 13.3.2008, 13.3.2018 a 9.4.2019 neprislúcha žalobcovi nárok na odmenu za právnu pomoc a to z dôvodu, že je povinnosťou žalobcu podať riadny žalobný návrh už na začiatku konania a pokiaľ tak neurobí svoju povinnosť vyplývajúcu zo zákona nesplní, musí trovy spojené s jeho doplnením znášať sám a takéto trovy konania mu priznať nemožno, nakoľko neboli vynaložené účelne,*

- *za spísanie odvolania zo dňa 9.6.2008 a 9.5.2016 neprislúcha žalobcovi nárok na odmenu za právnu pomoc a to z dôvodu, že jeho odvolaniam nebolo vyhovené a preto taktiež nejde o účelne vynaložené trovy konania*

- *spísanie vyjadrenia zo dňa 5.4.2018 a 28.3.2019 neprislúcha žalobcovi nárok na odmenu za právnu pomoc a to z dôvodu, že tieto vyjadrenia žalobca vykonal sám od seba bez toho, aby bol k ich predloženiu súdom vyzvaný, išlo o svojvoľné úkony žalobcu vykonané bez vážnejšieho dôvodu a súd konštatuje, že taktiež nešlo o neúčelné trovy konania.“*

16. Ústavný súd preto konštatuje, že v tejto časti sudca okresného súdu jasne, zrozumiteľne a logicky vyjadril dôvody odmietnutia sťažnosti sťažovateľky. Proti dôvodom nepriznania daných úkonov právnej služby sťažovateľka neprednáša žiadnu adresnú argumentáciu a zotrváva na názore, že tieto úkony právnej služby vyplývajú zo spisu, čo ale sudca vôbec nespochybnil. Ústavný súd uvádza, že sudca posúdil otázku účelnosti vynaložených trov konania spôsobom, ktorý nesignalizuje žiaden extrémny exces a ani zásah do práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z už uvedených dôvodov ústavný súd nevyhovel v tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

IV.2. K náhrade za stratu času:

17. V napadnutom uznesení sudca konštatoval, že sťažovateľka si uplatnila náhradu cestovných nákladov, náhradu za stratu času a daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) až v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Sťažovateľka bola opakovane vyzvaná na predloženie vyčíslenia trov konania, pričom ho mala povinnosť predložiť z vlastnej iniciatívy. Z tohto dôvodu okresný súd mohol rozhodnúť len o náhrade trov konania, ktoré v danom konaní vyšli najavo. Náhrada cestovného a uplatnená DPH medzi tieto nepatrili, pretože k ich uplatneniu a preukázaniu došlo až dodatočne.

18. Ústavný súd uvádza, že sa nestotožňuje s názorom sudcu, že sťažovateľka bola povinná predložiť okresnému súdu vyčíslenie trov konania. Takáto povinnosť jej nevyplýva z § 262 ods. 1 CSP, podľa ktorého o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Ústavný súd preto súhlasí s názorom sťažovateľky, že súd je povinný rozhodnúť o výške trov konania aj bez súčinnosti strany sporu. Ústavný súd tiež poznamenáva, že strane sporu nemožno uprieť nárok na náhradu trov konania z dôvodu, že si ich neuplatnila (v tejto časti mala sťažovateľka opätovne pravdu). Súd ale objektívne nemôže priznať náhradu trov konania, o ktorých nevie. Preto súd v prípade pasivity sporovej strany môže rozhodnúť len o náhrade trov konania, ktoré vyšli v konaní najavo. To znamená, že bez akejkoľvek aktivity strán sporu môže rozhodnúť napr. o náhrade za súdny poplatok a o výške trov (najmä trov právneho zastúpenia), ktoré vyplývajú zo súdneho spisu (žaloba, vyjadrenie, replika, duplika, účasť na pojednávaní, účasť na obhliadke a pod.). Pokiaľ strana v priebehu sporu ešte neuplatnila svoje trovy alebo ich nepreukázala, pri určení ich výšky súd prihliada len na údaje známe z konania; dodatočné

účtovanie nie je prípustné. Preto pokiaľ ide o ďalšie úkony právnej služby, ktoré z obsahu spisu nevyplývajú (napr. ďalšia porada s klientom) a hotové výdavky (cestovné, nočľažné), tieto bude potrebné iniciatívne preukazovať. Rovnako bude potrebné, aby advokát doložil doklad, že je platiteľom DPH. Je teda zrejmé, že rozhodovanie o trovách konania *ex officio* nez bavuje stranu a jej advokáta povinnosti poskytnúť súdu vyčíslenie trov, osobitne tých, ktoré súd sám nemôže zistiť z obsahu súdneho spisu. Špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov, najmä tých, ktoré nevyplývajú zo spisu, je potrebné z vlastnej iniciatívy predložiť pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP. Je teda vo vlastnom záujme strany sporu, ktorá si uplatňuje náhradu trov konania a je len vecou jej procesnej aktivity a iniciatívy, aby vyčísliła súdu najmä tie trovy konania, ktoré nevyplývajú zo spisu (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie.* Praha : C. H. Beck, 2022, s. 1067).

19. Sťažovateľka zjavne akceptovala právny názor sudcu k dodatočnej neprípustnosti vyúčtovania trov konania, keďže v ústavnej sťažnosti už nenamieta nepriznanie náhrady cestovných nákladov a DPH. Ústavnému súdu ale neušlo pozornosti, že v napadnutom uznesení sudca už výslovne neuviedol, či náhrada za stratu času vyplýva zo súdneho spisu alebo ide o nárok, ktorý si sťažovateľka mala uplatniť pred rozhodovaním vyššieho súdneho úradníka o konkrétnej výške trov konania. V ústavnej sťažnosti však sťažovateľka nenamieta tento obsahový nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia. Sťažovateľka len rozporuje, že náhrada za stratu času, ktorú vyčísliła až v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, vyplýva zo súdneho spisu, a preto ústavný súd bol povinný vyjadriť sa len k tejto otázke. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka si mala aj náhradu za stratu času uplatniť pred rozhodovaním vyššieho súdneho úradníka o konkrétnej výške trov konania, pretože ide o nárok úspešnej strany sporu, ktorý nevyplýva zo súdneho spisu.

20. Ústavný súd konštatuje, že v rámci konania o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka o konkrétnej výške trov konania už nie je priestor na dodatočné účtovanie trov konania, ktoré nevyplývajú zo súdneho spisu. Jednou zo základných náležitostí sťažnosti je uviesť, v čom sa postup alebo uznesenie súdu považuje za nesprávne (§ 243 CSP), t. j. ide o priestor na odstraňovanie prípadných pochybení súdu, a nie pochybení samotnej sporovej strany podávajúcej sťažnosť. Pochybenie tohto charakteru predstavuje otázku zodpovednosti vo vzťahu medzi právnym zástupcom a jeho klientom.

21. Ústavný súd tiež poznamenáva, že sťažovateľka bola iniciatívne viackrát vyzvaná/urgovaná okresným súdom na vyčíslenie trov konania, čo sama ani nespochybňuje. Predloženie vyčíslenia náhrady cestovných nákladov, náhrady za stratu času a DPH bolo v záujme samotnej sťažovateľky, a preto ústavný súd nevyhovel ani tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

22. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že porušenie práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením sťažovateľka odvíja od namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením. Keďže ústavný súd v tejto časti nedospel k záveru o porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením a ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel, v takom prípade nemohlo dôjsť ani k porušeniu čl. 1 dodatkového protokolu. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky aj v tejto časti nevyhovel.

23. Keďže ústavnej sťažnosti sťažovateľky nebolo vyhovené, rozhodovanie o ďalších jej návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2024

Robert Šorl
predseda senátu